

**Соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих
обставинах**

Актуальною проблемою є створення та функціонування центрів соціальної роботи з метою реалізації соціальної ініціативи щодо вдосконалення роботи соціальних служб шляхом повного охоплення соціальними послугами категорій населення, які потрапили у складні життєві обставини.

Складними життєвими обставинами вважаються ті проблеми та труднощі в житті сім'ї, з якими вона не може справитись самостійно. Надзвичайно важливо у такому скрутному становищі не осудити сім'ю, а подати їй руку допомоги. Першочерговими завданнями фахівців з соціальної роботи є:

- раннє виявлення сімей, де є ризик загрози життю або здоров'ю дитини;
- надання сім'ям соціальних послуг;
- здійснення комплексних заходів допомоги;
- проведення профілактичної роботи щодо соціального сирітства в громаді;
- соціальна підтримка осіб з числа дітей та ін.

Діяльність фахівців із соціальної роботи щодо соціального супроводу сімей, які потрапили а складні життєві обставини, вже довела свою ефективність.

Форми і методи соціальної роботи постійно перебувають у процесі розвитку та вдосконалення, а особливо в умовах постійного реформування системи надання соціальних послуг. Специфіка практики соціальної роботи полягає у тому, що зміна об'єктивних умов надання соціальної допомоги та підтримки неминуче породжує нові соціальні ситуації, зміну в стосунках між людьми в процесі соціальної роботи. Це зумовлює необхідність використання адекватних новим ситуаціям методів, технологій і стратегій втручання, впровадження інноваційних підходів, таких як залучення до надання соціальних послуг громадських організацій, розширення кола професійних

компетенцій фахівця з соціальної роботи, зокрема у зв'язку з автоматизацією та інформатизацією робочого простору.

Ефективність соціальної роботи з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах, багато у чому залежить від правильного вибору форм і методів роботи з ними. Можна виділити три форми соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах: соціальна опіка, соціальна допомога та соціальний патронаж (соціальне інспектування). Саме у ході соціального супроводу соціальні працівники застосовують таку форму роботи, як соціальна опіка. Опіка встановлюється для психічнохворих або малолітніх осіб віком до 15 років, що позбавлені піклування родичів і близьких. Основними складовими опіки виступають догляд та нагляд за дітьми, які залишилися без батьківського піклування та турботи, а також дітей-сиріт. Соціальна допомога має більш широкий спектр. Соціальна допомога – це цілий комплекс заходів у вигляді сприяння, підтримки і послуг, що надаються окремим особам або групам населення соціальною службою для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу і повноцінної життєдіяльності, адаптації в суспільстві. Патронаж передбачає відвідування сім'ї вдома з діагностичними, контрольними, адаптаційно-реабілітаційними цілями, які дозволяють встановлювати і підтримувати тривалі зв'язки із сім'єю своєчасно виявляючи її проблемні ситуації й надаючи допомогу. Однією із необхідних складових соціального патронажу є соціальне інспектування, метою якого є контроль соціального педагога за умовами проживання дитини в сім'ї, виявлення випадків їх порушення та умов, що цьому сприяють. Основними об'єктами соціального інспектування є сім'ї, де дорослі члени сім'ї ведуть аморальний спосіб життя, перебувають на обліку у справах дітей.

У процесі здійснення соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах визначається така класифікація спеціальних методів: соціально-економічні, організаційні (адміністративні), педагогічні, психологічні та соціологічні. До соціально-економічних методів соціальної

роботи належать всі існуючі засоби, за допомогою яких соціальні працівники, інші спеціалісти здійснюють вплив на матеріальні, моральні, сімейні, національні та інші потреби й інтереси сім'ї, яка опинилася в складних життєвих обставинах. Організаційні (адміністративні) методи розглядаються в управлінському аспекті; їх реалізація можлива за умов наявності відповідних нормативно-правових документів. Педагогічні методи – це методи формування свідомості, спрямовані на формування певних понять, оцінок, світогляду; методи організації діяльності, спрямовані на формування позитивного досвіду поведінки, дій та вчинків; методи стимулювання діяльності, націлені на стимулювання особистості до покращання чи зміни своєї поведінки, розвитку мотивації на соціально схвальну діяльність; методи самовиховання, що сприяють свідомій зміні людиною власної особистості. До психологічних методів відносять тестування (дає змогу встановити рівень розвитку у членів сім'ї необхідних знань, умінь, навичок, особистісних характеристик), психодраму (дозволяє створити умови для вираження індивідом почуттів, що пов'язані з важливими для нього проблемами), соціограму (спрямовується на аналіз відносин між різними групами людей) та ігрову терапію (передбачає залучення, перш за все дітей, до різноманітних ігрових ситуацій). Соціологічні методи – це спостереження, опитування (традиційним методом є дистанційне (по телефону) чи очне інтерв'ю, анкетування, аналіз документів.

Розрізняють форми та методи індивідуальної, групової та масової роботи.

Основними формами індивідуальної роботи з членами сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, є: телефонні розмови, сімейні, індивідуальні візити в сім'ю. До найбільш розповсюджених групових форм належать: бесіда, дискусія, диспут, проведення тренінгів, робота групи взаємодопомоги та взаємопідтримки. До масових можна віднести проведення свят.

Фахівець із соціальної роботи повинен володіти всіма необхідними формами та методами соціального супроводу сімей, які опинилися у складних

життєвих обставинах. Від використання соціальними працівниками набутих на практиці умінь та навичок залежить майбутнє життя та здоров'я людей.

Список використаних джерел:

1. Социальный аудит: учебник / под редакцией д.э.н., проф. А. А. Шулуса; д.э.н., проф. Ю. Н. Попова. – М. : Издательский дом «АТИСО», – 2008. – 524 с.
2. Соціальна робота в Україні на початку ХХІ століття: проблеми теорії і практики: Матеріали доп. на Міжнар. наук.-практ. конф. 29-31 жовтня 2002 р. – Ч. II. – К., 2002. – С. 3-122.
3. Соціальна робота: технологічний аспект: Навч. посіб. / За ред. А. Й. Капської. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 304 с.
4. Тюття Л. Т., Іванова І. В. Соціальна робота (теорія і практика): Навч. посіб. — К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. –326 с.